GÖRSEL KÜLTÜRDE BİLGİLENDİRME TASARIMI ÜRÜNLERİ: ÜNİVERSİTE KAMPÜSLERİ

Sevim KARAALİOĞLU
İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İletişim Tasarımı
s.karaalioglu@iku.edu.tr

ÖZ
Araştırmanın konusu üniversite yerleşke alanlarında yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerini kapsamaktadır. Bu araştırmada amaç, kullanıcıların üniversite yerleşkelerinde gitmek istedikleri yere kolaylıkla gidebilmelerini sağlayan bilgilendirme tasarımı ürünlerinin grafik tasarım öğeleri ve iletişim açısından incelenmesidir. Ayrıca bu alanda karşılaşılan sorunların giderilmesine katkı sağlayacaktır. Araştırmanın modeli betimlemeyi amaçlayan tarama modelidir. Verilerin toplanması için kullanıcılara araştırmacı tarafından hazırlanan 21 soruluk bir anket uygulanmıştır. Çalışma grubunu Ankara'da bulunan Atılım Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Gazi Gölbaşı Yerleşkesi ve Hacettepe Beytepe Yerleşkesi oluşturmaktadır. Bir üniversitede öğretim elemanı, öğrenci, idari personel ve ziyaretçilere 30'ar kişi olmak üzere 120 kişiye ulaşılmıştır. Anket üniversitelerde toplamda 480 kişiye uygulanmıştır. Sonuçların analizi için SPSS programında verilerin yüzde ve frekansları alınmış ve konu hakkında yorum yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda üniversite yerleşke içerisinde var olan eksiklikler saptanmıştır ve nasıl olması gerektiği hakkında önerilerde bulunulmuştur. Yerleşke içerisinde yer alan bilgilendirme tasarımı ürünleri kurumsal kimlik açısından uyumlu olması gerekir. Ayrıca üniversite yerleşke alanlarında bir yerleşke haritasının olması gereklidir. Genel olarak üniversite yerleşkelerinde yer alan yönlendirme tabelalarının yetersiz olduğu saptanmıştır. Kullanıcı görüşleri arasında anlamlı farklılık vakıf üniversiteler (Atılım-Bilkent) lehinedir.

Anahtar kelimeler: Grafik Tasarım, Bilgilendirme Tasarımı, Yerleşke Kimliği.

INFORMATION DESIGN PRODUCTS IN VISUAL CULTURE: UNIVERSITY CAMPUSES

ABSTRACT
The study subject involves directional tools and aids found throughout university campuses. The objective of this study is to analyze the directional tools and aids via graphics and written communication, enable users to find their way easily around campus. This study will also contribute to overcoming problems encountered in this field. The model of the study is the scanning model which focuses on description. A survey of 21 questions prepared by the researcher was given to participants, and data was subsequently collected. The participants forming the study group were selected from the following four universities located in Ankara: Atılım University, Bilkent University, Gazi University's Gölbaşı Campus and Hacettepe University's Beytepe campus. 120 participants were selected from each university; participants were further divided into the following 4 categories: lecturers, students, administrative staff, or visitors. 30 participants were selected from each category for each university. Data from the surveys were calculated as percentages and frequencies determined using SPSS analysis software, and results of the analysis were discussed. As a result of this study, deficiencies in the campus have been identified and recommendations on improvement have been made. The directional tools and aids used within the campus should be compatible with the corporate identity. Furthermore, universities are required to have campus maps located throughout campus. In general, It has been determined that guiding signs found throughout university campuses are insufficient. Significant differences between user opinions in favor of private universities (Atılım-Bilkent).

Keywords: Graphic Design, Information Design, Corporate Identity.

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

GİRİŞ

İnsanoğlu varolduğu günden bugüne birbirleriyle, doğayla ve diğer nesnelerle iletişim kurabilmek ve toplumsal ilişkileri düzenleme çabası içinde olmuş ve iletişimi gerçekleştirebilmek için çeşitli biçimler kullanmıştır. Günümüzde eski zamanlara oranla bilgi daha ulaşılabilir hale gelmiştir. Fakat bunun yanı sıra özellikle teknolojinin gelişmesi ve sanayi devrimiyle başlayan modernizm süreci insanların her geçen gün daha fazla bilgiye ve uyarana maruz kalmalarına neden olmuştur. Bilgilendirme tasarımı, her geçen gün artan bu karmaşa içerisinde kişilerin sadece ihtiyacı olan bilgiyi alma isteğinden doğmuştur. Bilgilendirme tasarımı bu aşamada kişileri yönlendirmede aktif bir rol oynanıp, bilgiyi kolay bir biçimde aktarma rolünü üstlenmektedir. Konuşmanın yeterli olmadığı durumlarda kişilerle iletişim sağlayacak yöntemlerden biri görsel iletişim ürünleridir. İnsanlar arasındaki iletişim yaşamın kendisi kadar doğaldır. Konuşulan ve yazılanın yanında görsel öğeler, yönlendirmeler, sanat ürünleri vb. iletişimi kolaylaştıran ürünlerdir. İnsanlar için anlam yüklenebilecek her şey iletişimdir. "İletişim, duygu, düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması, mesaj alış verişidir" (Altıntaş, 2005, s. 5).

İnsanoğlu yaşamın her alanında; alışverişte, sokakta, trafikte, hastanede, üniversite yerleşkelerinde sürekli bir iletişim içerisindedir. Alışverişte, sokakta, trafikte, hastanede, üniversite yerleşkelerinde, evde sürekli iletişim içerisindedir. Her ne kadar harflerle, sözcüklerle konuşarak sözlü bir iletişim gerçekleşiyorsa, bilgilendirici grafiklerle de insanlar görerek onlara anlamlar yükleyerek bir iletişim sağlamaktadır. Uluslar arası alanlarda da piktogram, sembol vb. bilgilendirici öğeler aracılığı ile ortak bir dil birliği sağlanmıştır. Farklı kültürlerden, farklı dillerden ve farklı ırklardan gelen insanlar toplum olarak benimsenmiş görsel grafikler aracılığıyla bilgi alış verişi sağlamaktadır. Bilgilendirici grafikler bir bakıma toplumsal ilişkileri düzenleyen ve insanların ulaşmak istedikleri yere kolayca varmalarına olanak sağlayan sistemlerdir. Özellikle büyük ve kalabalık şehirlerde bu grafiksel ürünler olmazsa olmazlar arasındadır.

Bunun yanı sıra kurumların da etkili bir iletişim kurabilmesi için kendi kimliğini ayırt edici bir şekilde yansıtması gerekir. Logosu, amblemi, kullandığı dilsel ve görsel göstergeleri ve rengi onun kimliğini yansıtır. Günümüz rekabet ortamında etkili bir iletişim için kurum kimliği önem kazanmıştır. "Teknolojik gelişmeyle birlikte kuruluşlar büyüyüp, önem kazandıkça kurumsal kimlik ve görüntülerin gerekli olduğunun farkına vardılar. Kimlik oluşturmak için kullanılan görsel işaretler yüzyıllardır süregelmiştir. Endüstri devrimiyle bütün iletişim unsurlarına bir bütünlük getirilip, tek bir kurumsal görüntü yaratmak mümkün oldu" (Bektaş, 1992, s. 161).

Türkiye'de üniversitelerde bilgilendirme tasarımı ürünlerini grafik tasarım öğeleri ve iletişim açısından değerlendiren herhangi bir çalışmayla karşılaşılmaması nedeniyle böyle bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca üniversite yerleşkelerinde yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerinin, kullanıcıların görüşleri doğrultusunda ele alınması ve bu şekilde bir sonuca ulaşılması amaçlanmıştır. Bu araştırmanın problemi üniversite yerleşkelerinde kullanılan bilgilendirme tasarımı ürünlerinin grafik tasarım öğeleri ve iletişim bakımından incelenmesi ve daha kullanışlı, etkili bir bilgilendirme tasarımının nasıl olması gerektiğinin saptanmasıdır. Kullanıcılara ve üniversite yönetimindekilere toplumsal hayatı kolaylaştırmada, bilgi aktarımında, doğru yönlendirmede yarar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca sonuçlar doğrultusunda bilgilendirme tasarımı ürünlerinin nasıl olması gerektiği konusunda sunulacak öneriler bu konunun önemini vurgulayacaktır.

BİGİLENDİRME TASARIMI VE UYGULAMA ALANLARI

İsveç Malardelen Üniversitesi Bilgilendirme Tasarımı Bölüm Başkanı Prof. Rune Petersson'a göre ise; "Bilgilendirme tasarımı, alıcıların bilgi ihtiyacını karşılamak amacıyla bir mesajın analizi, planlanması, sunumu ve onun içeriği, dili ve formunun anlaşılmasını kapsar. Seçilen ortama bakılmaksızın iyi tasarlanmış bir bilgi materyali, onun mesajı ile estetik, ergonomik, ekonomik ve de konu gereksinimlerini tatmin edecektir" (Pettersson, 2002, s. 30). Bilgilendirme tasarımında ihtiyaç olan bilgiyi en iyi şekilde temin etmek amaçlanmaktadır.

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Bilgilendirme tasarımı görsel bir formatta bilgiyi temsil eder. Bir bütün olarak çalışma ve uygulama alanına başvurmak için bu terimi kullanmak gerekir. Bilgilendirme grafikleri teknik olarak açıklama ve tanımlama gerektirir. Bir fotoğraf ya da resim teknik olarak bir görselleştirme ürünüdür. Verilerin görselleştirilmesinde bilgi vermek ya da anlatmak için görsel veriler kullanılabilir. Görselliği temsil eden yaygın formlar parça grafikler, çizgi ve çubuk grafiklerdir. Fakat birbirleriyle ilişkilerde tamamen karmaşık olabilir. Bu yüzden doğru biçimde tasvir etmek görselleştirmede eşsiz bir fırsattır (Lankow, Ritchie, Crooks, s. 20). Bilgilendirme tasarımı yeni bir terim değildir, ama son yıllarda popüleritesi artmıştır. Bir dizi profesyonel dergi, dernekler, tasarım grupları hatta üniversite programları yeni bir kimlik ilan etmek için bilgilendirme tasarımı işaretleri kullanmaktadırlar. Son zamanlardaki yayınlar incelendiğinde bilgilendirme tasarımının, sanal ortamlardan basit bilgisayar düzenlemelerine, haritadan yön bulmaya, trafik işaretlerinden resmi formlara, uyarı levhalarından kullanıcı talimatlarına kadar her şeyin planlamasını kapsayan bir terim olduğunu göstermektedir. İster geleneksel ister elektronik yollarla olsun, bilgilendirme tasarımı piktogram, harita, grafik, çizelge, karikatür, resim ve yazının iletişimi anlamına gelir (Passini, 2000, s. 84). Bu öğeler ulaşılmak istenen bilgiyi daha kolay yollardan elde etme olanağı sağlamaktadır. İnsanlara karmaşık bir mekanda yol gösterme amacı taşır.

Bilgilendirme tasarımı yeni bir dilin ortaya çıkması olarak düşünülebilir. Görsel dil, bir sözcük, görüntü ve şekillerin sıkı bir ilişkisi olarak tanımlanır. Sıkı bir ilişki olmasının nedeni okuyucunun şekil, yazı ve görsellerin anlamını ortadan kaldırmadan iletişimi sağlamasıdır. Örneğin kişiler diyagram, işaret, şekil ve kutularla iletişimi sağlamaktadır. Benzer şekilde çoğu animasyon, film, video ve reklamların yanı sıra, çizgi romanda da yazı ve resmin işbirliği açıkça görülmektedir (Horn, 2000, s. 27). Böylece görsel öğeler iletişimde baş karakter olarak yerini alır.

"Bilgilendirme tasarımının iş dünyasının başarısında önemli bir çalışma anahtarı olduğu doğrudur. Ancak daha da önemlisi bilgilendirme tasarımı, daha mutlu ve sağlıklı bir dünya için de kılavuz rol üstlenmektedir. Sonuçta ortaya çıkan ürün evrensel düzeyde etkili ve estetik yönden keyif vericidir" (Knemeyer'dan aktaran Güler, 2008, s. 9). Bu şekilde evrensel bir dil ve bir bütünlük sağlamada önemli bir öğe olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hayatta karşılaşılan belirsizlikler, anlayamamak, söyleneni duyamamak, istenilen bilgiye ulaşamamak gibi sorunların çoğu yetersiz, gereksiz ya da yanlış bilgilendirici ürünlerin kullanılmasından kaynaklanıyor. Çünkü bilgilendirme tasarımı işi kolaylaştıran ve her alanda ihtiyaç duyulan ürünlerdir. Bilgi toplumu olmanın gereği, bilgilendirici ürünlere önem vermek ve onu talep etmekten geçer (Oral, 2009, s.46). OtlAicher şöyle der: "Yönlendirme biçimleriyle yaşamak, özgürlüğümüzü ve özgüvenimizi sağlayan temel unsurlardandır. Nerede olduğumu bilmek, şu anki yerim, buradan sonra nereye gitmek istediğimi belirler, neresi olursa olsun" (Aicher'den aktaran Oral, 2009, s. 46).

Bilgilendirme tasarımı doğru zamanda, doğru kişiye doğru bilgi sunmayı amaçlar. Bilgilendirme tasarımı, uygun şekilde, büyük bir bilgi alanında bilgi sunan, organize eden ve bilgiyi ayıklayan bir bilim olarak tanımlanmaktadır. Böylece insanlar tarafından etkili ve verimli bir biçimde hazmedilip, kullanılabilir ve algılanabilir (Xiaoli, Cungen, s.1).

Bilgilendirme tasarımının ve grafik tasarımın temel amaçları arasında görsellerden ve metinden yararlanarak hedef kitleye bilgi aktarmak ve bunu anlaşılır yollarla iletme çabası yer alır. Fakat bu iki alan birbirinin alt dalı değildir. Birbirlerinden beslenir, bilgiyi görselleştirme aşamasında benzer materyallerden yararlanabilir, fakat ikisini aynı kefeye koymak doğru olmaz. Çünkü bilgilendirme tasarımı ve grafik tasarım iki farklı alandır, sadece ikisi arasında ortak yönler bulunur. Bilgilendirme tasarımı, grafik tasarımın yerini almaz, aksine onu daha da değerli kılar.

Bilgilendirme tasarımının tarihsel süreç içinde gelişimi incelendiğinde teknolojik buluşların da oldukça önemli bir yeri olduğu görülür. 19. yüzyılda fotoğrafın bulunması ile grafik imge üretiminde önemli bir adım atılmış oldu. Bu sayede görsellerde kopyalama süreci başlamış oldu. Litografinin bulunmasıyla birlikte bütün görsel unsurların istenilen biçim ve renkte kullanılması mümkün oldu. Ottmar Mergenthaler'in 1886'da ilk dizgi makinasını bulması gazete, dergi, kitap gibi yayınların hızla

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

gelişmesine olanak sağladı. Kitaplar önem kazandı, okuma yazma oranı arttı. Bu dönemde tipografinin gelişmesi ve harf tasarımları da bilgilendirme tasarımı açısından önemlidir. Fotoğrafın gelişmesi ve tipografinin önem kazanması ile grafik tasarım resimden ayrılarak kendi görsel dilini oluşturmuştur.

Karmaşık ve yoğun bilgi ortamında bilgiyi daha açıklayıcı ve net bir biçimde sunmanın çeşitli yolları vardır. Bilgilendirme tasarımını bulundukları yere ve gördükleri işleve göre çeşitli sınıflara ayırmak mümkündür. Belge tasarımı, form tasarımı, kullanım klavuzu tasarımı, haritalar, şema ve grafikler, infografikler ve çevresel grafik tasarım bilgilendirme tasarımının uygulama alanlarını oluşturur. Bu konuda infografikler bilginin görselleştirilmesi aşamasında önemli bir yere sahiptir. Dur şöyle der: "Bilginin görselleştirilmesi, olayları ve olaylar arasındaki bağlantıları yeni ve farklı şekillerde görebilmeyi, başka türlü görünür olamayan örüntüleri ortaya çıkarmayı sağlamaktadır" (Dur, 2014, s.4). Bunun yanı sıra çevresel grafik tasarımı işlevi ve içeriği bakımından dört başlık altında toplamak mümkündür: Yönlendirme ve işaretleme tasarımı, yer imleri, sergileme tasarımı ve piktogramlar bu alan içinde yer almaktadır.

Özellikle yönlendirmeler kişilerin istedikleri mekana kolaylıkla gidebilmelerine olanak sağlayan bilgilendirici ürünlerden biridir. Yönlendirmelerin amacı kişilerin gidecekleri yere doğru bir biçimde ulaşmasını sağlamaktır. İnsanların çevreyle ve birbirleriyle olan ilişkilerinde bir düzen sağlayan görsel iletişim öğeleridir. İşaretleme tasarımı kişiye ulaşmak istediği yeri gösteren görsel işaretlerdir. Yönlendirmelerin temel hedefi, binalarda, mağazalarda, havaalanlarında, karayollarında kişinin yolunu bulmasına yardımcı olmaktır. Bina planları, kat planları, inşaat ve çıkış prosedürleri bu alanda önemlidir. Tasarımcıların işaret ve yönlendirme sistemleri oluşturmada peysaj ve mimarlar ile birlikte işbirliği yapmaları doğru olacaktır. Yönlendirme tasarımlarında farklı tasarım disiplinlerine ihtiyaç vardır (Santoro, 2013, s. 12).Resim 1 ve Resim 2'de yer alan ODTÜ Kampüs yönlendirme sistemleri rengi, tipografisi ve biçimiyle başarılı örnekler arasındadır.

Bilgilendirici grafikler, zaman serisi gösterimlerinde açıklayıcı gücü artırmada etkili bir araçtır ve grafik tasarımın mekansal boyutundan yararlanılır. Böylece bilgiler zaman ya da alan üzerinde iki ya da üç boyutlu olarak taşınır. Zaman, alan ve tarih gibi üç mükemmel grafik, karmaşık bir yapısı olmasına rağmen grafik mimarisiyle birleşerek nasıl anlatıldığını gösterir (Tufte, 1998, s. 40).

Resim 1. Orhan Irmak'ın ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Yönlendirme Sistemi Tasarımı (Irmak, 2009, s. 81).

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Resim 2. York Üniversitesi Bilgilendirme Sistemleri (KDA, 2014).

Dağınık, tutarsız, birbirinden kopuk yerleştirilmiş bilgilendirici ürünlerden oluşmuş bir çevre, iletişimi olumsuz yönde etkiler. Günümüz yerleşke ortamları iletişimin yoğun olduğu alanlardan birisidir. Eskiden yerleşke içerisindeki bilgilendirici ürünlere, günümüzdeki kadar ihtiyaç duyulmamaktaydı. Fakat bölümlerin sayısı arttıkça ve kapladığı alanlar büyüdükçe daha da karmaşık bir yapı haline gelen üniversite yerleşkeleri, gün geçtikçe büyüyen, genişleyen, yaşayan mekanlar haline gelmiştir. Yerleşkelerin ziyaretçiler için iletişimi sağlayan üst düzey bağlantılar içermesi önemli bir yer teşkil eder. Kampüsün giriş tabelasından, trafik işaret levhaları, yönlendirme işaretleri, harita ve sembollere kadar yerinde ve eksiksiz bir tasarım uygulaması gerekmektedir. Ama bu ürünler özellikle Türkiye'deki pek çok üniversite yerleşkelerinde yetersizdir.

Yerleşke ortamında sadece bilgilendirici ürünlerin olması yeterli değildir, gerek tipografi, gerekse renk, biçim gibi grafik tasarım öğelerinin kurum kimliğine uygun olması da göz önüne alınması gereken unsurlardandır. Yani yerleşke içerisinde görsel bir uyuma ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca yerleşke içerisinde yer alan bilgilendirici ürünlerin grafik tasarım ilkeleri kapsamında hazırlanması ile mümkündür. Bu şekilde bilgilendirici ürünler temsil ettiği yere her bir öğesiyle görsel bir kimlik kazandırmış olur.

Tek başına tipografik unsurlarla bile etkili ve nitelikli çalışmalar oluşturulabilir. Görsel yoğunluk içerisinde yazı karakteri, rengi, büyüklüğü, açıklayıcılığı ve etkileyiciliği ön planda tutularak mümkün olabilir. Font seçiminde uygulandığı alanın özelliğini taşıması gerekir. Örneğin eğlenceli bir kurum için kullanılan font ile, resmi bir kurum için tasarlanan yönlendirmelerde kullanılan fontlar farklı olmalıdır. Ayrıca kullanılan fontun kalınlığı, büyüklüğünün belirlenmesi ve hedef kitlenin özelliğine göre düzenlenmesi uygun olur.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın evren ve örneklemi, verilerin toplanması ve verilerin analizi alt bölümlerine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Bu araştırmanın modeli tarama modelidir. Bu araştırma modeli betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Araştırmada yer alan konu, olay, kişi ve nesneler kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanır ve varolan üzerinde değiştirme çabası gösterilmez. Bu araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara'da bulunan vakıf üniversitesi olarak Bilkent ve Atılım, devlet üniversitesi olarak Hacettepe Beytepe Yerleşkesi ve Gazi Üniversitesi Gölbaşı Yerleşkesi oluşturmaktadır. Araştırmada yer alan üniversiteler ulaşılabilirliği açısından seçilmiştir. Bir üniversitede öğretim elemanı, öğrenci, idari personel ve ziyaretçilere 30'ar kişi olmak üzere 120 kişiye ulaşılmıştır. Anket üniversitelerde toplamda 480 kişiye uygulanmıştır. Anket katılımcıların gönüllülük esasına bağlı olarak uygulanmıştır.

Ölçme Araçları

Üniversite yerleşkelerinde yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerini incelemek amacıyla uzman görüşü alınarak 21 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Bu sorularla birinci alt amaç doğrultusunda üniversite yerleşkelerinde yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerinin iletişim boyutuna ilişkin kullanıcı görüşleri, üçüncü alt amaç doğrultusunda renk ve tipografi gibi öğelerin kurum kimliğinin yansıtıp yansıtmadığı, yedinci alt amaç doğrultusunda devlet ve özel üniversitelerin bilgilendirme tasarımlarına ilişkin kullanıcı görüşleri arasında anlamlı farklılık olup olmadığı gibi konuların araştırılması amaçlanmıştır. Kullanılan anket Ek-1'de sunulmuştur. Bu araştırma sonunda ise Cronbach Alpha değeri 0,890 olarak bulunmuştur ve Cronbach Alpha değerine göre anket, yüksek güvenirlik taşımaktadır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanabilmesi için, bilgilendirme tasarımı konularında yayınlanmış tez, kitap, makale, raporlar ve internet, süreli yayınlar vb. literatür taraması yapılmıştır. Çalışmanın yapılacağı üniversitelerin ilgili birimlerinden izin alınarak yerleşke içinde fotoğraf çekimi yapılıp araştırmanın içeriğine dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından hazırlanan anket kullanılmıştır. Ayrıca verilerin toplanmasında araştırma kapsamında yer alan üniversitelerde fotoğraf çekimi yapılmıştır.

Verilerin Çözümlenmesi

Alt amaçlar doğrultusunda elde edilen veriler istatiksel hesaplamalarda kullanılan SPSS (The Statistical Packet fort he Social Sciences) programı ile çözümlenmiştir. Öncelikle veriler programa girilip, kullanıcıların her bir maddeye verdikleri cevap işlenerek frekansları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Bu değerlerden yararlanılarak tablolar oluşturulmuştur. Alt boyutlara göre yorumlarda bulunulmuştur.

BULGULAR VE SONUÇ

Üniversite yerleşkelerinde yer alan bilgilendirme tasarımı ürünlerinin incelenmeye çalışıldığı bu araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda; Atılım, Bilkent, Gazi Gölbaşı ve Hacettepe Beytepe Yerleşkesi kullanıcıları üniversite yerleşkelerinde yönlendirme tabelalarının ve yerleşke içerisinde yer alan sembollerin iletişimi kolaylaştırdığı görüşü elde edilmiştir (Tablo 1-2-3-4). Ziyaretçilerin büyük oranı yerleşke haritasını açıklayıcı bulmamaktadır. Atılım Üniversitesi dışında araştırma kapsamında yer alan üniversitelerde yerleşke haritası bulunmamaktadır. Atılım'ın kampüs haritası da yeteri kadar açıklayıcı olmadığı bulgular arasındadır.

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Tablo 1. Atılım Üniversitesi'nde Yer Alan Bilgilendirme Tasarımı Ürünlerinin İletişim Boyutuna İlişkin Kullanıcı Görüşlerinin Dağılımı

Soru	Kullanıcılar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Üniversite yerleşkelerinde bilgilendirici grafiklerin (iletişim yönünden) olması gereklidir.	Öğretim Elemanı	24	80	6	20	0	0	0	0	0	0	30	100
	Öğrenci	16	54	13	43	1	3	0	0	0	0	30	100
	İdari Personel	22	73	7	23	0	0	1	4	0	0	30	100
	Ziyaretçi	30	100	0	0	0	0	0	0	0	0	30	100
9. Yönlendirme tabelaları iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	7	23	15	50	4	14	4	13	0	0	30	100
	Öğrenci	4	13	14	46	4	14	7	24	1	3	30	100
	İdari Personel	11	37	17	57	1	3	0	0	1	3	30	100
	Ziyaretçi	4	13	25	83	1	4	0	0	0	0	30	100
13. Yerleşke içinde yer alan semboller (wc kız-erkek göstergesi vb.) iletişimi kolaylaştırmak-tadır.	Öğretim Elemanı	7	23	18	60	2	7	3	10	0	0	30	100
	Öğrenci	1	3	19	63	6	20	3	10	1	4	30	100
	İdari Personel	8	26	15	50	5	17	2	7	0	0	30	100
	Ziyaretçi	4	13	25	83	1	4	0	0	0	0	30	100

Tablo 2. Bilkent Üniversitesi'nde Yer Alan Bilgilendirme Tasarımı Ürünlerinin İletişim Boyutuna İlişkin Kullanıcı Görüşlerinin Dağılımı

Soru	Kullanıcılar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Üniversite yerleşkelerinde bilgilendirici grafiklerin (iletişim yönünden) olması gereklidir.	Öğretim Elemanı	24	80	6	20	0	0	0	0	0	0	30	100
	Öğrenci	17	56	12	40	1	4	0	0	0	0	30	100
	İdari Personel	26	86	4	14	0	0	0	0	0	0	30	100
	Ziyaretçi	30	100	0	0	0	0	0	0	0	0	30	100
9. Yönlendirme tabelaları iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	5	16	24	80	1	4	0	0	0	0	30	100
	Öğrenci	10	33	17	56	1	3	1	4	1	4	30	100
	İdari Personel	17	56	11	36	1	4	1	4	0	0	30	100
	Ziyaretçi	11	37	17	57	1	3	1	3	0	0	30	100
13. Yerleşke içinde yer alan semboller (wc kız-erkek göstergesi vb.) iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	0	0	26	87	4	13	0	0	0	0	30	100
	Öğrenci	7	23	19	64	4	13	0	0	0	0	30	100
	İdari Personel	10	33	15	50	5	17	0	0	0	0	30	100
	Ziyaretçi	8	26	21	70	1	4	0	0	0	0	30	100

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008
Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Tablo 3. Gazi Üniversitesi Gölbaşı Yerleşkesi'nde Yer Alan Bilgilendirme Tasarımı Ürünlerinin İletişim Boyutuna İlişkin Kullanıcı Görüşlerinin Dağılımı

Soru	Kullanıcılar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Üniversite yerleşkelerinde bilgilendirici grafiklerin (iletişim yönünden) olması gereklidir.	Öğretim Elemanı	26	87	3	10	0	0	0	0	1	3	30	100
	Öğrenci	19	63	11	37	0	0	0	0	0	0	30	100
	İdari Personel	23	76	3	10	2	7	0	0	2	7	30	100
	Ziyaretçi	30	100	0	0	0	0	0	0	0	0	30	100
9. Yönlendirme tabelaları iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	7	23	5	16	5	17	8	27	5	17	30	100
	Öğrenci	8	27	9	30	2	6	6	20	5	17	30	100
	İdari Personel	14	47	7	23	2	7	3	10	4	13	30	100
	Ziyaretçi	13	43	11	37	1	3	4	14	1	3	30	100
13. Yerleşke içinde yer alan semboller (wc kız-erkek göstergesi vb.) iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	3	10	12	40	5	17	7	23	3	10	30	100
	Öğrenci	4	13	14	47	7	24	4	13	1	3	30	100
	İdari Personel	11	37	7	23	4	13	5	17	3	10	30	100
	Ziyaretçi	9	30	16	53	2	7	3	10	0	0	30	100

Tablo 4. Hacettepe Üniversitesi Beytepe Yerleşkesi'nde Yer Alan Bilgilendirme Tasarımı Ürünlerinin İletişim Boyutuna İlişkin Kullanıcı Görüşlerinin Dağılımı

Soru	Kullanıcılar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Üniversite yerleşkelerinde bilgilendirici grafiklerin (iletişim yönünden) olması gereklidir.	Öğretim Elemanı	26	87	4	13	0	0	0	0	0	0	30	100
	Öğrenci	19	63	10	33	1	4	0	0	0	0	30	100
	İdari Personel	21	70	8	26	0	0	1	4	0	0	30	100
	Ziyaretçi	25	83	4	13	0	0	0	0	1	4	30	100
9. Yönlendirme tabelaları iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	5	17	16	53	5	17	4	13	0	0	30	100
	Öğrenci	7	23	10	33	9	30	3	10	1	4	30	100
	İdari Personel	10	33	13	43	1	4	5	17	1	3	30	100
	Ziyaretçi	12	40	14	47	1	3	2	7	1	3	30	100

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008
Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

13. Yerleşke içinde yer alan semboller (wc kız-erkek göstergesi vb.) iletişimi kolaylaştırmakta-dır.	Öğretim Elemanı	2	7	10	33	11	37	6	20	1	3	30	100
	Öğrenci	6	20	12	40	7	23	4	13	1	4	30	100
	İdari Personel	2	7	22	73	6	20	0	0	0	0	30	100
	Ziyaretçi	5	16	18	60	5	17	0	0	2	7	30	100

Gazi Gölbaşı Yerleşkesi kullanıcılarının çoğunluğu tarafından yönlendirme tabelaları yol gösterici nitelikte bulunmamıştır. Gölbaşı'nda özellikle bu konuda eksiklikler saptanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda Bilkent Üniversitesi'nde ziyaretçiler kapı isimliklerinde kullanılan yazının kurum kimliğini yansıtmadığı görüşündedir. Gazi Üniversitesi Gölbaşı Yerleşkesi'nde de yönlendirme tabelalarının kurum kimliğini yansıtmadığı görülmüştür. Kurum kimliği, kurumları rengi, tipografisi, şekli vb. özellikleri ile diğerlerinden farklı kılmakta ve benzerlerinden ayırmaktadır. Bir kimliğe sahip olmayan kurum ya da kuruluş düşünülemez. Aslında kurum kimliği bir kurumun imajıdır ve kendisini temsil eder. Gazi Üniversitesi Gölbaşı Yerleşkesi'nde sonuçlar ışığında bilgilendirici grafiklerde bir dil birliği olmadığı saptanmıştır. Üniversitenin Gölbaşı Yerleşkesi'nde görsel bir kimliğe ihtiyaç duyulmaktadır. Araştırma kapsamında yer alan üniversitelerde yönlendirme tabelaları başta olmak üzere bilgilendirici grafiklerin yetersiz olduğu sonucu elde edilmiştir. Atılım Üniversitesi ve Gazi Gölbaşı Yerleşkesi'nde trafik işaret levhalarının da yetersiz olduğu verisine ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra araştırma yapılan üniversitelerde bilgilendirici grafiklerin özgünlük ilkesine uygun olmadığı görüşü elde edilen bulgular arasındadır. Devlet ve vakıf üniversitelerin bilgilendirme tasarımlarına ilişkin kullanıcı görüşleri arasında anlamlı farklılık bakımından; vakıf (Atılım-Bilkent) ve devlet (Gazi Gölbaşı-Hacettepe Beytepe) üniversiteleri arasında anlamlı bir farklılık vardır ve aradaki farkın vakıf üniversiteleri lehine olduğu görülmüştür (Tablo 5).

Tablo 5. Vakıf ve Devlet Üniversitelerine Ait İlişkisiz Örneklemler T Testi Sonuçları

Üniversite	N	Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p
Vakıf (Atılım-Bilkent)	240	67,80	11,164	11,324	478	,000
Devlet (Gazi Gölbaşı-Hacettepe Beytepe)	240	56,45	10,775			

P<0.05

ÖNERİLER

Üniversite yerleşke alanlarında kullanıcıların daha kolay bir iletişim sağlamaları için bilgilendirici grafiklerin olması gerekir ve bu şekilde kullanıcılara istediği yere kolaylıkla ulaşabilme olanağı sağlar. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar doğrultusunda, bir üniversite alanı içerisinde kurumsal kimlik ruhu yapılandırılmalıdır. Gerek renkleri, gerek yazı ve biçimi ile görsel bütünlük içerisinde olması önemlidir. Aynı biçimde bilgilendirici grafiklerin açık, sade ve anlaşılır bir biçimde hazırlanması etkili bir iletişim için gereklidir. Üniversite alanlarında yerleşke haritasının özellikle iletişimin yoğun olduğu bölgelere yerleştirilmesi kullanıcılara yön bulmada yardımcı olacaktır. Yön bulma konusunda yönlendirme levhaları da önemli bir ihtiyaç ürünüdür. Bilgilendirme tasarımcılarının, açıklık, anlaşılırlık, özgünlük gibi kavramların tasarımlarına yansıtması ve bir kurum kimliği ruhu oluşturması önemli olacaktır.

KAYNAKLAR

Bektaş, D. (1992). *Çağdaş grafik tasarımın gelişimi.* İstanbul: Yapı Kredi.

Dur, B. İ. (2011). *Bilgilendirme tasarımında ilkeler, öğeler ve uygulama sorunları.* Sanatta Yeterlik, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dur, B. İ. (2011). Çevresel grafik tasarımın uygulama alanları. *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi* (7), 159-178.

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication

Güler, T. (2008). *Grafik tasarımda yeni bir alan: Bilgilendirme tasarımı ve bir uygulama.* Sanatta Yeterlik, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir.

Güler, T. (2009). Bilgilendirme tasarımının uygulama alanları. *Grafik Tasarım* (28).

Horn, R. E. (1974). *İnformation mapping*. 14 Ekim 2014 tarihinde http://web.stanford.edu/~rhorn/a/topic/stwrtng_infomap.pdf sayfasından erişilmiştir.

Horn, R. E. (2000). *Information design: The emergence of a new profession.* Cambridge: MIT.

Irmak, O. (2009). Bilgilendirme tasarımı: Profesyonellerden görüşler. *Grafik Tasarım* (28).

KDA. (2014). *Exterior and interior signage and wayfinding master plan.* 22 Kasım 2014 tarihinde http://www.kramer-design.com/index.cfm?id=35367 sayfasından erişilmiştir.

Lankow, J., Ritchie, J., & Crooks, R. (2012). *Infographics: The power of visual storytelling. New York: Wiley.*

Oral, G. (2009). Bilgilendirme tasarımı: Profesyonellerden görüş. *Grafik Tasarım* (28).

Passini, R. (2000). *Information design: Sign-posting information design.* Cambridge: MIT.

Pettersson, R. (2012). *It depends-principles and guidelines*. 23 Ekim 2014 tarihinde http://www.iiid.net/PublicLibrary/Pettersson-Rune-ID-It-Depends.pdf sayfasından erişilmiştir.

Santoro, S. W. (2013). *Guide to graphic design.* New York: Pearson.

Tufte, E. (1998). *The visual display of quantitative information.* Massachusetts: Cheshire.

Tufte, E. (2014). *Poster: Napoleon's march.* 13 Ekim 2014 tarihinde http://www.edwardtufte.com/tufte/posters sayfasından erişilmiştir.

Gönderim Tarihi: 20.07.2015, Kabul Tarihi: 25.09.2015, DOI NO: 10.7456/10504100/008

Copyright © The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication